

ЗАТВЕРДЖУЮ

президент державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»

Ксенія СЕМЕНОВА

» квітня 2026 року

ВИСНОВОК

Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут» (далі – КАІ) про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Ніколаєнка Артура Костянтиновича на тему «Детермінанти розвитку національного ІТ-ринку в умовах глобальних викликів», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка»

Витяг

із протоколу № 7 розширеного засідання
кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ
від 9 квітня 2026 року

Присутні на засіданні науково-педагогічні працівники кафедри фінансових технологій та бізнесу:

Головуючий на засіданні – професор кафедри фінансових технологій та бізнесу, д.е.н., професор Касьянова Н.В.;

Ареф'єва О.В., д.е.н., професор, професор кафедри; Белінська Я.В., д.е.н., професор, професор кафедри; Васюткіна Н.В., д.е.н., професор, професор кафедри; Житар М.О., д.е.н., професор, професор кафедри, декан ФМФМ; Коваленко Ю.М. д.е.н., професор, в.о. завідувача кафедри; Кочетков В.М., д.е.н., професор, професор кафедри; Олешко Т.І., д.т.н., професор, професор кафедри; Пілецька С.Т., д.е.н., професор, професор кафедри; Андрієнко М.М., к.е.н., доцент, доцент кафедри; Владика Ю.П., к.е.н., доцент, доцент кафедри; Гаврилко Т.О., к.е.н., доцент, доцент кафедри; Горбачева О.М., к.е.н., доцент, доцент кафедри; Коляда Т.А., к.е.н., доцент, доцент кафедри; Кравчук Н.М., к.е.н., доцент, доцент кафедри; Криниця С.О., к.е.н., доцент, доцент кафедри; Кудлай В.Г., к.е.н., доцент, доцент кафедри; Сафонік Н.П., к.е.н., доцент, доцент кафедри; Сімахова А.О., д.е.н., професор, професор кафедри; Сімкова Т.О., к.е.н., доцент, доцент кафедри; Сьомочкина Т.І., PhD, доцент кафедри; Дияк Ю.І., ст. викладач кафедри; Задерака Н.М., ст. викладач кафедри; Решетняк Т.В., ст. викладач кафедри; Турова Л.Л., ст. викладач кафедри.

Присутні на засіданні науково-педагогічні працівники інших кафедр КАІ:

Полоус О.В., д.е.н., професор, професор кафедри маркетингу;
Чумак О.В., д.е.н., професор, в.о. завідувача кафедри національної безпеки та підприємництва;
Командровська В.Є., к.е.н., доцент, доцент кафедри національної безпеки та підприємництва;
Пономарьов О.В., к.е.н., доцент кафедри національної безпеки та підприємництва;
Чернишов О.Ю., к.е.н., доцент, в.о. завідувача кафедри маркетингу;

Серед присутніх 11 докторів економічних наук і 13 кандидатів економічних наук.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження аспіранта кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ Ніколаєнка Артура Костянтиновича на тему «Детермінанти розвитку національного ІТ-ринку в умовах глобальних викликів», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 – «Економіка».

Науковий керівник – д.е.н., професор, професор кафедри фінансових технологій та бізнесу Факультету менеджменту, фінансів та маркетингу КАІ Сімахова Анастасія Олексіївна.

Дисертація виконувалась на кафедрі фінансових технологій та бізнесу Факультету менеджменту, фінансів та маркетингу КАІ. Тема дисертації «Детермінанти розвитку національного ІТ-ринку в умовах глобальних викликів» затверджена на засіданні вченої ради Факультету економіки та бізнес-адміністрування НАУ (протокол № 10 від 24 жовтня 2022 року).

Виступили:

Здобувач Ніколаєнко Артур Костянтинович представив презентацію за основними положеннями дисертації «Детермінанти розвитку національного ІТ-ринку в умовах глобальних викликів», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 – «Економіка».

(Аспірант Ніколаєнко Артур Костянтинович виклав основні положення своєї презентації, акцентуючи увагу на актуальності теми дослідження, предметі, об'єкті, завданнях, науковій новизні на результатах отриманого дослідження).

Після закінчення презентації Ніколаєна А.К. присутніми на захисті фахівцями були поставлені наступні запитання:

Запитання до здобувача:

1. **Горбачева О.М.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ.

Запитання: На слайді 5 у таблиці структури національного ІТ-ринку показано, що ринок хмарних рішень становить лише 10% від загального обсягу.

Яка методологія використана для розрахунку цих часток і на яких статистичних джерелах вони базуються?

Відповідь: Дякую за запитання. Частки розраховані на основі синтезу трьох джерел: даних НБУ щодо структури ІТ-експорту, звітів асоціації ІТ Ukraine та даних Держстату в частині виручки зареєстрованих ІТ-підприємств. Хмарні рішення виокремлені у самостійний сегмент починаючи з 2020–2021 років - саме тоді ринок перевищив статистично значущий поріг у 5%. Важливе застереження: частки відображають структуру доходів, а не кількість компаній. Як і будь-яка структурна оцінка у динамічній галузі, ці цифри є орієнтовними і потребують щорічного перегляду.

2. **Сімкова Т.О.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ.

Запитання: Таблиця на слайді 7 показує, що Румунія при меншій кількості фахівців (200 тис.) має більший обсяг ІТ-експорту (понад 8 млрд доларів) та вищу частку ІТ у ВВП (7%), ніж Україна. Що пояснює цю різницю і яка детермінанта є визначальною? І на цьому ж слайді: чому саме ізраїльська модель обрана як стратегічний орієнтир, а не естонська чи фінська?

Відповідь: Дякую за запитання. Ця асиметрія є одним з ключових аргументів на користь якісної, а не кількісної трансформації. Різниця пояснюється трьома факторами: по-перше, структурою ринку - у Румунії вища частка продуктивних компаній та R&D-центрів великих корпорацій; по-друге, членством в ЄС - вищий рівень інституційної довіри та доступ до структурних фондів; по-третє, пільговим оподаткуванням R&D - повне звільнення ІТ-спеціалістів від ПДФО є прямим аналогом запропонованих R&D Tax Credits. Серед чотирьох детермінант визначальною є якість інституційного середовища. Вибір ізраїльської моделі є усвідомленим за принципом максимальної релевантності: Ізраїль - єдина країна з часткою ІТ понад 10% ВВП, яка функціонує в умовах хронічних безпекових загроз та мобілізаційної готовності, а конкретні механізми - програма Yozma, двоїсте використання оборонних технологій, система бронювання - мають прямі аналоги в авторських рекомендаціях. Естонія та Фінляндія використані як допоміжні кейси для окремих інструментів.

3. **Васюткіна Н.В.**, д.е.н, професор, професор кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ.

Запитання: На слайді 11 наведена інтегральна модель оцінювання потенціалу ІТ-галузі. У чому полягає її принципова новизна? І яким чином пропонується оцінювати коефіцієнти впливу викликів?

Відповідь: Дякую за запитання. Принципова новизна полягає у формулі скоригованого потенціалу, що враховує три категорії глобальних викликів: воєнний конфлікт, економічну нестабільність та міграцію кадрів. Вагові коефіцієнти визначені у два етапи: спочатку застосовано аналіз головних компонент на основі даних 2015–2024 років для встановлення відносної важливості кожного індикатора, потім результати скориговано методом аналітичної ієрархії із залученням 25 галузевих експертів через Delphi-опитування. Найвища вага індексу інновацій (0,30) відображає стратегічний пріоритет для переходу від аутсорсингової до продуктової моделі.

4. **Чернишов О.Ю.**, к.е.н., доцент, в.о. завідувача кафедри маркетингу КАІ.

Запитання: Таблиця на слайді 13 для Одеси рекомендує «підтримку

морської IT-логістики» і «проекти цифрового туризму». Ці рекомендації виглядають нетиповими для IT-сектору. На якій аналітичній основі вони сформовані?

Відповідь: Дякую за запитання. Рекомендації для Одеси впливають зі специфічного конкурентного профілю регіону: транспортний вузол та культурно-туристична привабливість є унікальними активами, яких немає в інших великих IT-містах. Морська IT-логістика охоплює програмне забезпечення для управління портовими операціями та відстеження вантажів - це глобально зростаюча ніша з великим попитом з боку ЄС. Цифровий туризм включає платформи для оцифрування культурної спадщини - напрям, що фінансується ЮНЕСКО та ЄС.

5. Пілецька С.Т., д.е.н., професор, професор кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ.

Запитання: На слайді 2 Ви представили таблицю з шістьма типами глобальних викликів. За яким принципом здійснено їх відбір та класифікацію? Чи розглядалася можливість виокремлення воєнного фактора в окремий тип?

Відповідь: Дякую за запитання. Класифікація базується на синтезі двох підходів: функціонального – за характером впливу на ринок – та інституційного - за рівнем, на якому виклик формується. Воєнний фактор свідомо включено до геополітичних викликів з методологічних міркувань: виклики класифікуються за природою явища, а не за його інтенсивністю. При цьому безпекові виклики виокремлено в самостійну категорію, що відображає специфіку воєнних умов. Таким чином, воєнна агресія присутня як ключовий змістовний елемент і геополітичного, і безпекового блоків одночасно.

6. Полоус О.В., д.е.н., професор, професор кафедри маркетингу КАІ.

Запитання: На слайді 6 вказано, що близько 60% мігрантів серед IT-спеціалістів – жінки. Яким чином цей гендерний фактор враховано у методологічному інструментарії дослідження?

Відповідь: Дякую за запитання. Гендерний розподіл міграції зафіксований у роботі як факт з двома практичними наслідками. По-перше, він відображає специфіку мобілізаційного законодавства: чоловіки обмежені у праві виїзду. По-друге, це змінює якісний профіль тих, хто залишився: у сегментах з традиційно вищою часткою жінок – тестування, аналіз даних, UI/UX – відбулося помітне скорочення кадрового пулу. Модель RA-BSC враховує це через скоригований коефіцієнт плинності кадрів. В інтегральній моделі цей фактор частково відображено через відповідний коефіцієнт міграції. Гендерна деталізація коефіцієнта є перспективою подальших досліджень.

7. Кочетков В.М., д.е.н., професор, професор кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ.

Запитання: Таблиця на слайді 16 містить оптимістичний прогноз: 20 млрд доларів IT-експорту та 12% ВВП до 2030 року. Якими конкретними механізмами передбачено досягти таких показників? На цьому ж слайді за песимістичним сценарієм зайнятість скоротиться до 220 тис. осіб. Які конкретні умови спричинять таке падіння і чи є вже ознаки руху в цьому напрямі?

Відповідь: Дякую за запитання. Оптимістичний сценарій базується на трьох одночасних змінах: по-перше, перехід від послуг до власних продуктів і платформ – дохід на одного співробітника у продуктивних компаніях на 40–60% вищий; по-друге, масштабування DefenceTech - приватні інвестиції зросли вдесятеро за один

рік і після деескалації цей сектор матиме потужну базу для виходу на цивільні ринки; по-третє, вихід на нові географічні ринки – ОАЕ, Австралія, Японія. Для порівняння: Ізраїль збільшив частку ІТ у ВВП від 2% до 15% за 10 років в умовах постійного безпекового тиску. Реалізація песимістичного сценарію потребує збігу трьох несприятливих умов одночасно: ескалації конфлікту з поширенням на захід України, масової перереєстрації компаній у Польщі або Румунії та глобальної рецесії у сфері ІТ. Щодо поточних ознак: у 2025 році спостерігається сповільнення зростання ІТ-експорту, але ці тенденції відповідають інерційному, а не песимістичному сценарію.

8. Ареф'єва О.В., д.е.н., професор, професор кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ.

Запитання: На слайді 17 в авторському визначенні ІТ-ринку відсутній вимір «інноваційності», тоді як більшість сучасних концепцій ставлять інновації у центр. Це свідомий вибір чи методологічний пропуск?

Відповідь: Дякую за запитання. Це свідомий вибір. Інноваційність розглядається не як системна властивість ринку, а як результат його розвитку – похідна від поєднання людського капіталу, інституційного середовища та доступу до фінансів. Включення «інноваційності» безпосередньо до визначення є тавтологічним для ІТ-галузі: всі її сегменти за визначенням пов'язані з технологіями. Натомість акцент на «стійкісно-адаптивній» природі є специфічно авторським внеском, якого немає в жодному з розглянутих у роботі визначень ІТ-ринку. Саме ця властивість є ключовою для аналізу в кризових умовах.

9. Чумак О.В., д.е.н., професор, в.о. завідувача кафедри національної безпеки та підприємництва КАІ.

Запитання: На слайді 5 структури ІТ-ринку ринок праці та капіталу займає лише 5%. Водночас у доповіді Ви назвали цей сегмент «системоутворюючим елементом». Чи немає тут методологічного протиріччя між малою часткою у доходах і такою визначальною роллю?

Відповідь: Дякую за запитання, воно дійсно дуже влучне. Ключовий момент полягає в тому, що 5% - це частка у структурі доходів, а не у структурі самого ринку як системи. Більшість фахівців застосовують свої знання та навички безпосередньо в інших сегментах – в аутсорсингу, продуктових компаніях, хмарних рішеннях. Ринок праці та капіталу формально виокремлений як сегмент, але фактично він інтегрований у кожний інший сегмент – саме це і обумовлює його системоутворюючу роль. Людський капітал формує основну частку доданої вартості незалежно від того, в якому сегменті він застосовується. Саме тому втрата 20% фахівців є більш критичною для галузі, ніж скорочення будь-якого іншого окремого сегменту.

10. Кравчук Н.М., к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ.

Запитання: На слайді 4 об'єкт дослідження визначено як «процеси функціонування та розвитку національного ІТ-ринку». Як Ви розмежуєте поняття «функціонування» та «розвиток» у межах дослідження?

Відповідь: Дякую за запитання. Розмежування є свідомим і принциповим. Функціонування – це поточна операційна діяльність: обсяги експорту, зайнятість, склад компаній, інституційне середовище. Розвиток – це спрямована зміна якісних характеристик з часом: трансформація бізнес-моделей, зміна структури сегментів,

формування нових конкурентних переваг. Практичне значення полягає в тому, що інструментарій підтримки функціонування – зокрема, бронювання фахівців – і інструментарій розвитку – наприклад, R&D Tax Credits – є принципово різними за природою. Ця різниця відображена в авторській класифікації 21 інструменту третього розділу.

11. **Командровська В.Є.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри національної безпеки та підприємництва КАІ.

Запитання: У якості одного з пунктів наукової новизни заявлено вдосконалення Стійкісно-адаптивної збалансованої системи показників для оцінювання ІТ-компаній в умовах криз. Які саме показники включено до RA-BSC і чим ця модель відрізняється від класичного BSC?

Відповідь: Дякую за запитання. Класичний BSC Каплана-Нортон фокусується на зростанні та конкурентному позиціонуванні, однак не має вбудованих індикаторів для вимірювання стійкості (resilience). Запропонована RA-BSC зберігає чотириперспективну архітектуру, але наповнює її принципово новими метриками: для фінансової перспективи - коефіцієнт диверсифікації клієнтів та стабільність грошового потоку; для клієнтської та ринкової – коефіцієнт утримання клієнтів з урахуванням воєнних ризиків та частка доходу від нових ринків; для стійкості внутрішніх процесів - коефіцієнт автономності інфраструктури та ефективність ВСП (час відновлення після збоїв); для людського капіталу – коефіцієнт плинності кадрів з поправкою на вимушену релокацію та критично важливий відсоток заброньованих ключових спеціалістів. Ці показники не мають аналогів у стандартних системах оцінювання та дозволяють вимірювати реальну операційну стійкість компанії в екстремальних умовах.

Після відповідей на запитання виступили:

Науковий керівник – д.е.н., професор, професор кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ Сімахова Анастасія Олексіївна:

Вибір теми дисертаційного дослідження є науково обґрунтованим, актуальним і своєчасним. Здобувач коректно ідентифікував ключову проблему сучасного етапу розвитку національного ІТ-ринку України: вичерпання потенціалу екстенсивної аутсорсингової моделі та відсутність системного інструментарію оцінювання і переорієнтації ІТ-галузі в умовах глобальних, воєнних і геополітичних викликів. Усвідомлення цього структурного розриву між наявними теоретико-методичними підходами та реальними умовами функціонування ІТ-ринку стало концептуальною основою дисертаційного дослідження.

У теоретичній частині роботи здобувачем систематизовано сучасні наукові підходи до трактування сутності та структури національного ІТ-ринку, узагальнено концепції розвитку ІТ-галузі в умовах глобалізації та цифрової трансформації економіки. Вагомим теоретичним здобутком є обґрунтування розгляду ІТ-ринку як стійкісно-адаптивної соціально-економічної системи, розвиток якої визначається не лише темпами зростання та експортними показниками, а й здатністю до безперервності функціонування та мінімізації системних ризиків. Принципово важливим є акцент на безпековому та геополітичному вимірі розвитку ІТ-галузі, що суттєво розширює традиційні економічні підходи до аналізу ринку.

Науково значущим результатом є розробка стійкісно-адаптивної збалансованої системи показників RA-BSC, яка є розвитком класичного BSC з

урахуванням специфіки функціонування ІТ-компаній в умовах криз і воєнних дій. Важливим прикладним результатом є також систематизація та удосконалення інструментарію переорієнтації національного ІТ-ринку, що охоплює нормативно-правові, інституційні, фінансово-економічні, технологічні, кадрові та безпекові механізми. Доведено, що формування сектору DefenceTech і DeepTech створює унікальні конкурентні переваги українського ІТ-ринку на глобальному рівні. В дисертаційній роботі здійснено сценарне прогнозування розвитку ІТ-галузі до 2030 року, що ґрунтується на відмові від лінійної залежності між експортом та чисельністю зайнятих. Ключовими чинниками довгострокового розвитку визнано структуру ІТ-ринку, рівень технологічної складності продуктів та частку інноваційних сегментів із високою доданою вартістю.

Викладені у дисертаційній роботі наукові положення, висновки та пропозиції відзначаються належним рівнем аргументованості та достовірності, що підтверджується ґрунтовним аналізом і використанням широкого кола наукових праць, повнотою та системністю джерельної бази, а також ретельним обґрунтуванням результатів за допомогою економіко-математичних розрахунків.

Упродовж усього часу виконання дослідження Артур Костянтинович продемонстрував самостійність наукового мислення, послідовність у досягненні поставлених цілей та здатність до глибокого аналітичного осмислення складних процесів у динамічно змінюваному глобальному середовищі. Достовірність та актуальність результатів підтверджується їх апробацією через 11 наукових публікацій, у тому числі, 5 статей у фахових виданнях, матеріали однієї з яких індексуються у наукометричній базі Scopus.

Дисертаційна робота Ніколаєнка Артура Костянтиновича є самостійним завершеним науковим дослідженням, виконаним на належному науково-методичному рівні. Усі наукові положення, висновки та рекомендації є результатом особистих досліджень здобувача. Внесок співавторів у спільних публікаціях чітко розмежовано і відповідає заявленому особистому внеску здобувача. За своєю актуальністю, науковою новизною, методологічним рівнем та практичним значенням отриманих результатів дисертаційна робота відповідає всім вимогам, встановленим до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Рецензенти дисертаційної роботи, які наголосили на позитивних аспектах дослідження та висловили свої побажання та зауваження:

Полоус О.В., д.е.н., професор, професор кафедри маркетингу КАІ:

Дисертаційна робота Ніколаєнка А.К. присвячена актуальній науково-практичній проблемі – дослідженню детермінант розвитку національного ІТ-ринку України в умовах глобальних трансформацій. Актуальність теми є беззаперечною: ІТ-сектор формує понад 37% загального обсягу експорту послуг України і водночас залишається недостатньо дослідженим щодо нових детермінант конкурентоспроможності, що виникли під впливом повномасштабного збройного конфлікту. Здобувач обґрунтовано підкреслює, що наявний методичний інструментарій не дозволяє адекватно оцінити потенціал галузі в умовах системних криз, що й визначає наукову проблему дослідження. Структура дисертації є логічною та послідовною, відповідає встановленим вимогам.

У першому розділі здійснено теоретичне узагальнення концепцій розвитку

ІТ-галузі в умовах глобалізації та систематизовано структурні сегменти національного ІТ-ринку. Автором виокремлено чотири ключові групи зовнішніх викликів: геополітичну нестабільність, посилення конкуренції за таланти, зростання кіберзагроз і прискорення технологічних змін. Особливої уваги заслуговує висновок автора про зміщення акцентів у теоретичних концепціях: від індустріальних та ресурсних моделей до мережевих та екосистемних, де конкурентоспроможність визначається не стільки обсягом ресурсів, скільки здатністю до адаптації та технологічної трансформації. Цей висновок є не лише теоретично значущим, а й методологічно релевантним для подальших розділів роботи.

У другому розділі автором розроблено два оригінальні методичні інструменти. Стійкісно-адаптивна збалансована система показників (RA-BSC) є модифікацією класичного BSC, адаптованою до умов кризового середовища: на відміну від стандартних моделей, вона інтегрує показники резильєнтності – зокрема відсоток заброньованих ключових спеціалістів та рівень автономності інфраструктури. Ці метрики не мають аналогів у науковій літературі та відображають реальні управлінські потреби галузі. Інтегральна модель оцінювання потенціалу із байєсівською корекцією забезпечує регіональну деталізацію та врахування впливу глобальних викликів. Апробація на дев'яти регіонах України підтвердила стійкість моделі – відхилення не перевищує $\pm 5\text{--}7\%$ за результатами 1000 симуляцій Монте-Карло.

У третьому розділі обґрунтовано систему детермінант та пріоритетних напрямів розвитку ІТ-сфери, запропоновано розгорнутий інструментарій стратегічної переорієнтації галузі з 21 конкретним заходом. Серед найбільш оригінальних пропозицій варто виокремити концепцію «Ukrainian e-Residency», трансформацію кластеру Brave1 в агенцію оборонних інновацій та формування державного венчурного фонду за принципом ізраїльської програми Yozma. Суттєвим науковим результатом є документально підтверджений парадигмальний зсув у детермінантах розвитку ІТ-ринку: від кількісних факторів – чисельності кадрів та вартості праці – до якісних, що включають стійкість та здатність забезпечувати безперервність діяльності в екстремальних умовах. Сценарний прогноз до 2030 року охоплює три варіанти розвитку подій; за оптимістичним сценарієм ІТ-експорт може досягти 20 млрд доларів, а частка галузі у ВВП – 12 %. Практичне значення роботи підтверджено довідками про впровадження результатів та 11 науковими публікаціями, серед яких одна у виданні міжнародного рівня.

Разом з тим, доцільно висловити окремі зауваження дискусійного характеру. По-перше, порівняльний аналіз ІТ-ринків різних країн базується переважно на агрегованих показниках без урахування структурних відмінностей між порівнюваними країнами: зокрема, значна частка ізраїльського ІТ-експорту формується підрозділами транснаціональних корпорацій, а не власне продуктивними компаніями. Уточнення методологічних меж порівняння зробило б відповідні висновки більш коректними. По-друге, запропонований інструментарій переорієнтації охоплює широке коло заходів, однак бракує їх чіткої пріоритизації із визначенням критеріїв для вибору першочергових кроків залежно від наявних ресурсів та строків реалізації. По-третє, методологічна основа розрахунку мультиплікативного ефекту ІТ-галузі потребує детальнішого розкриття: на яких саме коефіцієнтах міжгалузевого зв'язку базуються наведені оцінки кількості

додатково створених робочих місць та доданої вартості.

Зазначені зауваження не знижують загальної наукової та практичної цінності дисертаційної роботи, мають рекомендаційний характер і можуть бути враховані автором у подальших дослідженнях.

Загалом дисертаційна робота Ніколаєнка А.К. є завершеним самостійним науковим дослідженням, що містить нові науково обґрунтовані результати, які мають важливе теоретичне та практичне значення для розвитку економічної науки. За рівнем актуальності, наукової новизни, теоретичного та практичного значення отриманих результатів дисертаційна робота відповідає вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка», і може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді.

Касьянова Н.В., д.е.н., професор, професор кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ:

Дисертаційна робота Ніколаєнка А.К. присвячена комплексному дослідженню теоретичних, методичних та прикладних аспектів розвитку національного ІТ-ринку України в умовах посилення зовнішніх викликів. Актуальність теми визначається тим, що ІТ-галузь, забезпечуючи понад мільярд доларів США щорічних податкових надходжень і зайнятість понад 300 тисяч фахівців, залишається критично важливим сектором національної економіки, для якого дотепер бракує адаптованого методичного інструментарію оцінювання потенціалу в умовах системних криз. Здобувач обґрунтовано акцентує увагу на невідповідності між практичними потребами управління галуззю та рівнем наявного наукового забезпечення. Структура дисертації є послідовною та відповідає встановленим вимогам.

У першому розділі здійснено теоретичне узагальнення підходів до розуміння ІТ-ринку та систематизовано основні фактори, що впливають на його функціонування в умовах глобалізації. Автором виявлено зміщення акцентів у концепціях розвитку: від індустріальних і ресурсних моделей до мережевих та екосистемних, де визначальну роль відіграють знання, цифрові компетентності та адаптивність. Заслуговує позитивної оцінки виокремлення автором чотирьох ключових груп глобальних викликів – геополітичної нестабільності, конкуренції за таланти, кіберзагроз і технологічних трансформацій, а також обґрунтування трансформації умов конкурентоспроможності в сучасних умовах.

Найбільш вагомим науковим результатом дисертації є розробки другого розділу. Стійкісно-адаптивна збалансована система показників (RA-BSC) є оригінальним методичним інструментом, що принципово відрізняється від існуючих підходів: замість вимірювання ефективності за умов стабільності вона вимірює здатність компанії функціонувати за умов системних потрясінь. Показники, запропоновані автором, – відсоток заброньованих ключових спеціалістів, час відновлення роботи після збоїв, рівень автономності інфраструктури – не мають аналогів у науковій літературі та відображають реальні управлінські потреби галузі. Інтегральна модель потенціалу із байєсівською корекцією забезпечує регіональну деталізацію та об'єктивну основу для диференційованої державної політики. Стійкість моделі підтверджена 1000 симуляціями Монте-Карло – відхилення не перевищує $\pm 5-7\%$.

У третьому розділі переконливо доведено парадигмальний зсув у

детермінантах розвитку галузі: від кількісних факторів – чисельності фахівців та вартості праці – до якісних, що включають стійкість, здатність до інновацій під тиском та репутаційний капітал. Запропонований сценарний прогноз до 2030 року охоплює три варіанти розвитку подій і дає практично застосовний інструмент для обґрунтування державної політики. За оптимістичним сценарієм, що передбачає реалізацію запропонованого інструментарію, ІТ-експорт може досягти 20 млрд доларів, а частка галузі у ВВП – 12%, що відповідає поточному рівню Ізраїлю. Розрахований мультиплікативний ефект для суміжних секторів свідчить про потенціал створення понад 440 тисяч додаткових робочих місць. Система з 21 інструменту переорієнтації є комплексною і науково обґрунтованою відповіддю на виявлені структурні обмеження галузі. Практичне значення роботи підтверджено довідками про впровадження результатів та 11 науковими публікаціями, серед яких одна індексується у наукометричній базі Scopus.

Разом з тим, доцільно визначити окремі зауваження та рекомендації дискусійного характеру. По-перше, теоретичні засади першого розділу могли б бути збагачені більш чітким позиціонуванням авторської концепції детермінант розвитку ІТ-ринку відносно відомих теорій національних інноваційних систем - визначення місця запропонованих результатів у контексті існуючих теоретичних шкіл посилює загальний теоретичний внесок роботи. По-друге, у другому розділі визначення вагових коефіцієнтів інтегральної моделі потенціалу, здійснене за допомогою методу Сааті та Delphi-опитування, потребує більш детального опису: необхідно чіткіше прописати процедуру суджень експертів, спосіб забезпечення узгодженості їхніх оцінок, а також зазначити кількість та профіль залучених експертів. По-третє, концепція «Ukrainian e-Residency», запропонована у третьому розділі, потребує доповнення аналізом регуляторних передумов та конкретних законодавчих змін, необхідних для її практичної реалізації.

Зазначені зауваження не знижують загальної наукової та практичної цінності дисертаційної роботи, мають рекомендаційний характер і можуть бути враховані автором у подальших наукових дослідженнях.

Загалом, дисертаційна робота Ніколаєнка А.К. є завершеним самостійним науковим дослідженням, що містить нові науково обґрунтовані результати, які мають важливе теоретичне та практичне значення для розвитку економічної науки. За рівнем актуальності, наукової новизни, теоретичного та практичного значення отриманих результатів дисертаційна робота відповідає вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка», і може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді.

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Андрієнко М.М., доцент, доцент кафедри фінансових технологій та бізнесу
КАІ:

Дослідження детермінант розвитку національного ІТ-ринку є надзвичайно актуальним в умовах тривалої збройної агресії та пов'язаного з нею відтоку кадрів – саме цих аспектів зачіпає дисертаційна робота. Заслугове особливої уваги те, що людський капітал розглядається в роботі як системоутворюючий елемент, а дослідження охоплює регіональний вимір проблеми, зокрема динаміку і перспективи Харківської агломерації – регіону, де концентрація ІТ-фахівців залишається стабільно високою попри безпекові виклики.

Методична розробленість дисертації є переконливою: стійкісно-адаптивна збалансована система показників (RA-BSC) є виваженим інструментом оцінювання, а перспектива стійкості внутрішніх процесів із показниками автономності інфраструктури та безперервності операцій є особливо актуальною для управління ІТ-компаніями в екстремальних умовах.

Побудовані моделі ґрунтуються на коректному застосуванні методів, що відповідають меті та завданням дослідження. Диференційовані регіональні рекомендації, а також обґрунтування майбутньої структурної трансформації ринку є суттєвою практичною перевагою роботи.

В цілому дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням, виконаним на належному теоретичному та методичному рівні, і відповідає вимогам до робіт на здобуття ступеня доктора філософії. Буду підтримувати Ніколаєнка А.К. щодо здобуття ним ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 «Економіка».

Ареф'єва О.В., д.е.н., професор, професор кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ:

Як гарант освітньо-наукової програми за спеціальністю 051 «Економіка» хочу насамперед відзначити, що дисертаційна робота Ніколаєнка Артура Костянтиновича повністю відповідає профілю, цілям та стратегічним напрямам нашої програми. Тема дослідження є надзвичайно своєчасною: в умовах стрімкої цифровізації, непередбачуваності технологічного середовища та посилення геополітичних ризиків комплексне наукове дослідження детермінант розвитку національного ІТ-ринку має і теоретичне, і вагоме прикладне значення.

Впродовж навчання в аспірантурі Артур Костянтинович продемонстрував належний рівень академічної зрілості: він послідовний, методичний у роботі та здатний самостійно вирішувати складні наукові завдання. Здобувач успішно та в повному обсязі опанував освітню складову програми. Основні результати дисертаційної роботи знайшли широке відображення у наукових працях, у тому числі в публікації, індексованій у наукометричній базі Scopus.

Враховуючи високий рівень підготовки здобувача, самостійність та завершеність дослідження, я буду беззаперечно підтримувати Ніколаєнка А.К. щодо здобуття ним ступеня доктора філософії з галузі знань 05 – «Соціальні та поведінкові науки» зі спеціальності 051 – «Економіка».

Чернишов О.Ю., к.е.н., доцент, в.о. завідувача кафедри маркетингу КАІ:

Дозвольте відзначити кілька слів від імені кафедри. Ніколаєнко Артур Костянтинович вступив до аспірантури, і кафедра взяла на себе зобов'язання забезпечити якісне наукове керівництво та сприяти захисту дисертаційних робіт своїх аспірантів. Це зобов'язання послідовно виконується: Артур Костянтинович сформувався як повноцінний науковець, здатний самостійно проводити дослідження та нести відповідальність за отримані результати.

Що стосується наукового рівня роботи, вона повністю відповідає всім вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка». Сподіваємось, що набуті у процесі навчання в аспірантурі наукові компетентності Артур Костянтинович продуктивно використовуватиме і в подальшій науковій та практичній діяльності. Підтримую рекомендацію про присудження ступеня доктора філософії з економіки.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Ніколаєнка Артура Костянтиновича на тему «Детермінанти розвитку національного ІТ-ринку в умовах глобальних викликів», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка»

1. Обґрунтування вибору теми дослідження. Розвиток сучасної світової економіки характеризується поглибленням процесів цифровізації та зростанням ролі інформаційних технологій як стратегічного ресурсу. В умовах глобалізації та прискореного технологічного розвитку національні ІТ-ринкові системи набувають системоутворюючого значення: вони виступають не лише окремим сектором економіки, а й базовою інфраструктурою цифрової економіки та драйвером інноваційного розвитку.

Для України, економіка якої функціонує в умовах повномасштабної збройної агресії та тривалих зовнішніх шоків, розвиток національного ІТ-ринку набуває не лише економічного, а й стратегічного значення. ІТ-сектор забезпечує стабільні валютні надходження, зайнятість понад 300 тисяч фахівців і понад мільярд доларів США щорічних податкових надходжень, формуючи одну з небагатьох точок зростання в умовах кризи.

Водночас аналіз наукових праць свідчить про наявність суттєвого розриву між практичними потребами управління галуззю та рівнем наявного методичного забезпечення. Традиційні моделі оцінювання потенціалу розроблялися в умовах стабільності і не адаптовані до системних криз. Класифікації детермінант розвитку ІТ-ринку не враховують безпекові та геополітичні чинники, що набули самостійного значення в умовах збройного конфлікту. Стандартні системи показників ефективності орієнтовані на планомірне зростання і не вимірюють стійкість як управлінський пріоритет. Саме усвідомлення цих прогалин і визначило напрям дисертаційного дослідження.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційна робота виконувалась відповідно до планів науково-дослідних робіт Державного університету «Київський авіаційний інститут», Факультету менеджменту, фінансів та маркетингу, кафедри фінансових технологій та бізнесу на такі теми:

«Глобалізаційні процеси в міжнародній економіці в умовах волатильності ринків» (номер державної реєстрації 0122U000393, 2022–2024 рр.), у межах якої здійснено аналіз впливу глобальних викликів на трансформацію національного ІТ-ринку та систематизовано детермінанти його розвитку в умовах геополітичної нестабільності;

«Розвиток соціально-економічних систем в умовах турбулентності світової економіки» (номер державної реєстрації 0123U100645, 2023–2025 рр.), де автором удосконалено методичний підхід до оцінювання потенціалу ІТ-галузі та обґрунтовано інструментарій стратегічного розвитку ІТ-ринку в умовах глобальних викликів.

Тема дисертації відповідає освітньо-науковій програмі «Економіка» за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» в КАІ (зокрема, ОК 1.3.1, 1.3.3 та 1.3.4).

3. Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні детермінант розвитку національного ІТ-ринку України під впливом глобальних викликів, удосконаленні методичних підходів до оцінювання потенціалу ІТ-галузі та розробленні практичних рекомендацій щодо формування інструментарію її стійкого та інноваційно-орієнтованого розвитку.

Відповідно до поставленої мети в роботі було сформульовано та вирішено такий комплекс взаємопов'язаних *завдань*:

- узагальнити теоретичні підходи до трактування сутності ІТ-ринку та концепцій розвитку ІТ-галузі в умовах глобалізації;
- систематизувати складові та структурні сегменти національного ІТ-ринку і визначити особливості їх функціонування;
- проаналізувати вплив глобальних викликів на трансформацію національного ІТ-сегменту;
- здійснити діагностику інструментарію розвитку ІТ-ринку України в сучасних умовах;
- розробити та обґрунтувати методичний підхід до оцінювання переорієнтації українських ІТ-компаній у глобальному середовищі;
- систематизувати та адаптувати економіко-математичні моделі оцінювання потенціалу ІТ-галузі України;
- визначити детермінанти та пріоритетні напрями розвитку національної ІТ-сфери;
- обґрунтувати прогностичні оцінки впливу розвитку ІТ-галузі на соціально-економічний розвиток України.

4. Об'єкт дослідження – процеси функціонування та розвитку національного ІТ-ринку України в умовах глобальних викликів.

5. Предмет дослідження – детермінанти розвитку національного ІТ-ринку в умовах глобальних викликів.

6. Методи дослідження. Методологічну та теоретичну основу дослідження становлять фундаментальні положення економічної теорії, теорії ринків, теорії інноваційного розвитку, концепції цифрової економіки та сталого розвитку. У процесі дослідження використано: метод наукового абстрагування – для узагальнення теоретичних підходів до трактування сутності національного ІТ-ринку та формування категоріального апарату; індукції та дедукції – для обґрунтування логіки дослідження та формування висновків на основі емпіричних спостережень; аналізу і синтезу – для критичного опрацювання наукових підходів, систематизації детермінант розвитку ІТ-ринку та узагальнення отриманих результатів; системного аналізу – для дослідження національного ІТ-ринку як багаторівневої соціально-економічної системи; структурно-функціонального підходу – для обґрунтування структури ринку, характеристики його сегментів і функцій; порівняльного аналізу – для зіставлення параметрів розвитку національного ІТ-ринку з країнами-конкурентами; економіко-статистичних методів – для аналізу динаміки та структури показників розвитку ІТ-сфери; методів багатокритеріального оцінювання – для комплексної діагностики потенціалу ІТ-галузі та оцінювання процесів переорієнтації ІТ-компаній; економетричних методів – для кількісного оцінювання впливу факторів; методів економіко-математичного моделювання (багатофакторна регресія, кластерний аналіз, факторний аналіз та байєсівський висновок) – для побудови інтегральної

моделі оцінювання потенціалу ІТ-галузі та формалізації взаємозв'язків між ключовими індикаторами; прогнозних методів та імітаційного моделювання методом Монте-Карло – для формування сценарних прогнозів розвитку галузі до 2030 року.

7. Наукова новизна дослідження: полягає у розвитку теоретико-методичних засад дослідження національного ІТ-ринку та формування інструментарію оцінювання його потенціалу в умовах глобальних викликів. У процесі дослідження отримано такі наукові результати:

удосконалено

– стійкісно-адаптивну збалансовану систему показників (RA-BSC) для комплексного оцінювання процесів переорієнтації українських ІТ-компаній у глобальному середовищі, яка, на відміну від традиційних підходів, інтегрує показники фінансової стійкості, ринкової адаптації, безперервності внутрішніх процесів та організаційної гнучкості, що дозволяє комплексно враховувати вплив кризових, воєнних і геополітичних чинників на розвиток ІТ-сфери;

– методичний підхід до оцінювання потенціалу національного ІТ-ринку, який, на відміну від існуючих моделей, базується на поєднанні багатокритеріального оцінювання, економіко-математичного моделювання та прогнозних методів, що підвищує аналітичну обґрунтованість результатів в умовах високої невизначеності та нестабільності зовнішнього середовища;

– інструментарій аналізу розвитку національного ІТ-ринку, який доповнено показниками стійкості, адаптивності та здатності до ринкової переорієнтації, що дозволяє здійснювати більш повну діагностику функціонування ІТ-сфери в умовах глобальних економічних, технологічних та безпекових викликів;

отримали подальший розвиток:

– теоретичні положення щодо трактування національного ІТ-ринку як стійкісно-адаптивної соціально-економічної системи, розвиток якої визначається не лише темпами зростання та експортними показниками, а й здатністю до збереження безперервності бізнес-процесів, швидкої релокації, диверсифікації ринків і мінімізації системних ризиків в умовах глобальних викликів;

– підходи до ідентифікації та класифікації детермінант розвитку національного ІТ-ринку, які, на відміну від існуючих, доповнено безпековими, геополітичними та інституційними чинниками, що дозволяє комплексно оцінювати трансформацію бізнес-моделей ІТ-компаній і напрями їх стратегічної переорієнтації;

– науково-методичні підходи до прогнозування впливу розвитку ІТ-галузі на соціально-економічний розвиток України, які враховують особливості функціонування ІТ-ринку в умовах воєнного стану, глобальної нестабільності та цифрової трансформації економіки.

8. Теоретичне значення. Результатом дослідження є теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової задачі, що полягає у розвитку теоретико-методичних засад дослідження національного ІТ-ринку як стійкісно-адаптивної соціально-економічної системи та формуванні інструментарію оцінювання його потенціалу в умовах глобальних викликів. Удосконалені теоретичні положення щодо трактування сутності й структури ІТ-ринку, розширені підходи до класифікації детермінант його розвитку, а також нові методичні інструменти

оцінювання потенціалу галузі (RA-BSC та інтегральна модель із байєсівською корекцією) формують цілісну методологічну основу для подальших досліджень у сфері розвитку цифрової економіки та стратегічного управління ІТ-сектором в умовах глобальної нестабільності.

Отримані результати підтверджуються оприлюдненими статтями і тезами, які засвідчують проведення таких досліджень, а також свідчать про особистий внесок здобувача в науку та характеризуються єдністю змісту.

9. Практичне значення та використання результатів дисертаційного дослідження. Результати проведеного дисертаційного дослідження мають вагомe прикладне значення та знайшли практичне застосування у діяльності:

- ТОВ «Sigma Software», м. Київ, де розроблену автором математичну модель оцінювання потенціалу ІТ-індустрії України використано для комплексної оцінки регіонального цифрового потенціалу в умовах воєнних, економічних і демографічних обмежень та прийняття управлінських рішень щодо перерозподілу інвестицій між регіональними хабами і адаптації бізнес-стратегій до умов підвищеної турбулентності (довідка про впровадження від 23.03.2026);

- Ради молодих учених при Міністерстві освіти і науки України, де ключові наукові висновки і рекомендації дослідження використано при підготовці аналітичних матеріалів та офіційних звернень, спрямованих на зміцнення інституційної підтримки молодих учених авіаційної та ракетно-космічної галузей України (довідка про впровадження від 23.04.2025 №2787);

- Державного університету «Київський авіаційний інститут», зокрема, в освітньому процесі, при викладанні навчальних дисциплін «Соціально-економічна діагностика в умовах глобалізації» (довідка про впровадження від 28.05.2025 №1352/51) та «Системи штучного інтелекту» (довідка про впровадження від 28.05.2025 №1352/51), а також при використанні математичної моделі оцінки потенціалу української ІТ-індустрії (довідка про впровадження від 28.05.2025 №1352/50);

- бізнес-школи Нови-Сонч – Національний університет Луїса (Nowy Sącz School of Business – National Louis University, Республіка Польща) при вдосконаленні освітніх програм у сфері цифрової економіки та управління інноваціями (лист-підтвердження від 27.08.2025).

10. Особистий внесок здобувача. Дисертація «Детермінанти розвитку національного ІТ-ринку в умовах глобальних викликів» є самостійною науковою працею, в якій наведено теоретичні положення і висновки, власні ідеї та розробки автора, що дають змогу вирішити поставлені завдання. Усі висновки та практичні рекомендації, винесені на захист, розроблено дисертантом особисто. Використані в дисертації ідеї, положення чи гіпотези інших авторів мають відповідні посилання і використані лише для підкріплення ідей здобувача. Особистий внесок здобувача у спільних публікаціях чітко розмежовано і відповідає заявленому особистому внеску, зазначеному у переліку публікацій.

11. Апробація результатів дослідження. Основні наукові положення та висновки дослідження доповідалися та одержали позитивну оцінку на українських і міжнародних науково-практичних конференціях та засіданнях круглого столу, зокрема: «Сучасні проблеми економіки та бізнесу» (Київ, 2022); «Досягнення молодих учених України в розвитку ракетно-космічної галузі в умовах війни» (Київ, 2023); «Відкрита наука України: візійний дискурс в умовах воєнного стану»

(Ужгород, 2023); «Стратегічний менеджмент агропродовольчої сфери в умовах глобалізації економіки: безпека, інновації, лідерство» (Полтава, 2023), «Social Sciences for Regional Development 2023» (Lithuania, 2024); «Achievements of young scientists in space and aviation direction» (Київ, 2024); «Актуальні проблеми та перспективи розвитку фундаментальних, прикладних, загальнотехнічних та безпекових наук» (Київ, 2024); «Політ. Сучасні проблеми науки» (Київ, 2025); «Можливості для розвитку молодіжної аерокосмічної науки» (Київ, 2025).

12. Публікації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження викладено в 11 наукових публікаціях, у тому числі: 1 – у науковому виданні, включеному до наукометричної бази Scopus, 4 – у наукових фахових виданнях України категорії Б, 6 тез – у матеріалах науково-практичних конференцій різного рівня.

Список опублікованих праць за темою дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Ніколаєнко А.К., Сімахова А.О. Вплив глобальних викликів на національний ІТ-сегмент. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2022. № 3(89). С. 38-42. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2022-3-6>

Особистий внесок Ніколаєнка А.К.: Проведено аналіз адаптаційних процесів українських ІТ компаній в умовах війни та глобальних викликів, оцінено динаміку їх внутрішньої й експортної виручки. Виконано SWOT аналіз розвитку національного ІТ ринку та обґрунтовано необхідність диверсифікації ринків збуту та виходу українських ІТ компаній на європейські й глобальні ринки з метою підвищення їх стійкості та конкурентоспроможності.

Особистий внесок Сімахової А.О.: Обґрунтовано теоретико методологічні засади дослідження впливу глобальних викликів на національний ІТ сегмент. Визначено роль державної політики та спеціальних програм підтримки у забезпеченні стійкості та прибутковості ІТ сектору в кризових умовах. Запропоновано перспективні напрями розвитку національного ІТ ринку з урахуванням глобальних і локальних викликів.

2. Ніколаєнко А. К. Концепт розвитку національної ІТ-галузі в умовах глобалізації. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2023. № 2(91). С. 44-48. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2023-2-5>

3. Ніколаєнко А.К. Аналіз інструментарію національного ІТ-ринку в умовах глобальних викликів. *Економічний простір*. 2023. № 188. С. 50-54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/188-8>

4 Ніколаєнко А.К. Прогноз впливу розвитку ІТ-галузі на соціально-економічний розвиток України. *Актуальні проблеми економіки*. 2025. № 12. Том 2 (294/2). С. 75-83. DOI: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2025-2-294-75-83>

Статті в іноземних виданнях:

1. Nikolaienko A. Mathematical Modelling of the Ukrainian IT Industry Potential Assessment in the Context of Global Challenges. *International Journal of Information Engineering and Electronic Business (IJIEEB)*, Vol.18, No.2, pp. 1-23, 2026. DOI: <https://doi.org/10.5815/ijieeb.2026.02.01> (Scopus, Q4). ISSN: 2074-9023, eISSN: 2074-9031.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

1. Nikolaienko A. National IT market during the war. *Матеріали XII міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми економіки та бізнесу»*. (10-11 листопада 2022 р.) К.: НАУ, 2022. С. 79-80.

2. Nikolaienko A. IT in space activity. *Матеріали міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції «Відкрита наука України: візійний дискурс в умовах воєнного стану»*. (26-28 квітня 2023 р.). м. Ужгород, ДВНЗ «УжНУ», 2023. С. 261-264.

3. Nikolaienko A. Influence of global challenges on the domestic IT market. *Матеріали I міжнародної науково-практичної конференції «Стратегічний менеджмент агропродовольчої сфери в умовах глобалізації економіки: безпека, інновації, лідерство»*. (28 вересня 2023 р.). м. Полтава, 2023. С. 317-318.

4. Simakhova A., Nikolaienko A. Influence of global trends on Ukrainian IT-segment development. *Social Sciences for Regional Development 2023: the materials of the 18th International Scientific Conference*. (Daugavpils University, Latvia, 20th-21th October 2023). 2023. P.41-45.

5. Nikolaienko A. Perspectives of IT in aviation. *Матеріали IV всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми та перспективи розвитку фундаментальних, прикладних, загальнотехнічних та безпекових наук»*. (27 червня 2024 р.). м. Київ, 2024. С. 87-89.

6. Ніколаєнко А.К. Підготовка ІТ-фахівців для авіаційної галузі. *Матеріали XXV міжнародної науково-практичної конференції «Політ. Сучасні проблеми науки»*. (01-03 квітня 2025 р.). К.: НАУ, 2025. С. 104-106.

13. Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, 3 розділів основної частини, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертації становить 217 сторінок, із них – 170 основного тексту. Робота містить 3 рисунки, 30 таблиць, 4 додатки. Список використаних джерел налічує 205 найменувань.

14. Характеристика особистості здобувача. Під час підготовки дисертаційної роботи Ніколаєнко А.К. проявив себе як творчий і самостійний дослідник, здатний на належному науково-методичному рівні вирішувати наукові та практичні завдання. Він повною мірою опанував сучасні методи наукового дослідження, має належний рівень теоретичної та практичної підготовки. Здобувач демонструє здатність до глибокого критичного аналізу актуальних проблем, вміння формулювати обґрунтовані висновки та результативно застосовувати їх у науково-дослідницькій діяльності. Практичний досвід роботи в міжнародній ІТ-компанії забезпечив здобувачеві глибоке розуміння реальних управлінських проблем галузі, що позитивно позначилось на прикладному значенні дисертаційного дослідження.

15. Оцінка мови та стилю дисертації. Текст дисертації викладено фаховою українською мовою, текстове подання матеріалу відповідає стилю науково-дослідної літератури. Матеріали дослідження оформлені у відповідності до вимог Міністерства освіти і науки України.

16. Відповідність принципам академічної доброчесності. Дисертація не містить необґрунтованих запозичень та плагіату. У роботі дотримано правила посилання на джерела інформації у випадку використання підходів, положень, тверджень, відомостей. Надано достовірну інформацію про результати досліджень,

джерела використаної інформації.

17. Рецензенти рекомендують: відповідно до пп. 15, 16 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, *пропонується такий склад разової ради:*

Голова ради:

Касьянова Наталія Віталіївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансових технологій та бізнесу Факультету менеджменту, фінансів та маркетингу КАІ;

Рецензенти:

Пілецька Саміра Тимофіївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансових технологій та бізнесу Факультету менеджменту, фінансів та маркетингу КАІ.;

Полоус Ольга Вікторівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри маркетингу Факультету менеджменту, фінансів та маркетингу КАІ;

Офіційні опоненти:

Данько Юрій Іванович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри статистики, аналізу господарської діяльності та маркетингу, Сумський національний аграрний університет;

Антонюк Дмитро Анатолійович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту та адміністрування, Національний університет «Запорізька політехніка»;

Усі члени разової спеціалізованої вченої ради не мають реального чи потенційного конфлікту інтересів щодо здобувача Ніколаєнка Артура Костянтиновича та/або його наукового керівника.

У результаті попередньої експертизи дисертації Ніколаєнка Артура Костянтиновича і повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Ніколаєнка Артура Костянтиновича на тему «Детермінанти розвитку національного IT-ринку в умовах глобальних викликів».

2. Вважати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Ніколаєнка Артура Костянтиновича відповідає спеціальності 051 «Економіка» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року. № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), вимогам пп. 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

3. Рекомендувати дисертаційну роботу «Детермінанти розвитку національного IT-ринку в умовах глобальних викликів», подану Ніколаєнком Артуром Костянтиновичем на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», за спеціальністю 051 «Економіка».

4. Рекомендувати Вченій раді затвердити склад разової спеціалізованої вченої ради:

Голова ради:

Касьянова Наталія Віталіївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансових технологій та бізнесу Факультету менеджменту, фінансів та маркетингу КАІ.

Рецензенти:

Пілецька Саміра Тимофіївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансових технологій та бізнесу Факультету менеджменту, фінансів та маркетингу КАІ.

Полоус Ольга Вікторівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри маркетингу Факультету менеджменту, фінансів та маркетингу КАІ.

Офіційні опоненти:

Данько Юрій Іванович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри статистики, аналізу господарської діяльності та маркетингу, Сумський національний аграрний університет.

Антонюк Дмитро Анатолійович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту та адміністрування, Національний університет «Запорізька політехніка».

Результати голосування щодо рекомендації до захисту дисертації Ніколаєнка Артура Костянтиновича:

“за” – 29

“проти” – немає

“утримались” – немає

Головуючий на засіданні:

професор кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ,
д.е.н., професор

Наталія КАСЬЯНОВА

Секретар засідання:

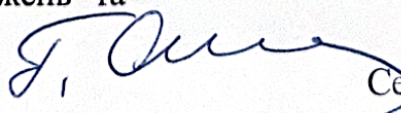
доцент кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ,
к.е.н., доцент

Тетяна СІМКОВА

ПОГОДЖЕНО:

проректор з наукових досліджень та трансферу технологій КАІ,
д.т.н., професор

Сергій ГНАТЮК